

Szeged, 1990. nov. 15.

Kedves Druszám!

Ha emlékszel az írásomra, nem kell magyaráznom, miért írok géppel. (Udvariasságból, hogy a címzett el tudja olvasni.) Hát bizony meglepett a leveled. Nem hogy „pikkelttem” volna rád, hanem – ne haragudj, most sem szokásom hazudozni – nem is emlékszem rád, akármilyen jó tanuló voltál is.

Ha Ti szóba hoztatok engem, ez nyilván Hegedüs Pista ösztönzése lehetett! Vele leveleztem egy ideig, de aztán kiderült, hogy világnézeti szerkezetünk túl összeférhetetlen.

Mindazonáltal engem akkor az korántsem zavart, hogy valaki vallásos a tanítványaim közül. Nem is érdekelt túlságosan. Én magam sohasem titkoltam, hogy dialektikusan materialista eszméket vallok. Azokat, nem pedig sztálinistákat, vagy kádáristákat! És ez nagy különbség! Ti imádtátok (teljesen véletlen lelepleződéséig) Huszár Tibort, a simulékonyat, aki nagy karriert futott be a kádárista időkben. Nem csodálom: az ilyen embereket boldogította az a rendszer, nem Nagy Imre makacs híveit, nem engem és elvbarátaimat. Huszár Tibor simulékony álm Marxizmusa nem zavart Titeket, az én valódi marxizmusom igen. Tudod-e Te, mint vallásos ember, hogy kedvencetek, „Dr.” Benedicty Ernőné a maga vallásosságában a vallás eleven ellenpropagandája volt? Hogy a vele szembenállókka milyen gonosz boszorkány tudott lenni? Nyilván őt is mélyen imádtátok. Én halálában is csak megvetem. Az igazán keresztény ember: JÓ, SZERET, NEM SÉRTEGET! Stb. Hát a MariannE... ezekből semmit sem mutatott föl. A gyűlölködésből annál többet: és ezt nem lehet indokolni a fia halálával, mint ahogy némelyek mentegették őt. Sunyi alak volt a Balassané is, de azt nem ismertem ki idejekorán, csak osztálytársaidtól tudtam meg.

Én közületek jó néhány fiúval rokonszenveztem. Nemcsak Vasy Gézával és Hegedüs Pistával, akik talán szintén megvoltak velem, hanem a hüvös Noszticzius Zoltánnal is, a Baracskáról bejáró Nagy Péterrel (lehet, hogy nem ez volt a keresztnéve) is. Mély ellenszenvet csak Kodolányi iránt éreztem, bár igyekeztem titkolni, no meg a legutolsó évben az osztályba keveredett züllött másik baracskai fiúval szemben (de ennek a nevét már szerencsére elfelejtettem). Hogy miért volt idegen végül mégis az osztály? Mert nekem elvtelenül reakciós (ilyen is van!) közösségnek avagy hordának érződött egészében – szimpatikus tagjai ellenére is. Nem 56-os ellenzékiiséget éreztem köztetek, hanem csakis tagadást.

Megmondtam Hegedüs Pistának is, most sem tagadom: én nem voltam jó pedagógus! Elméleti kutatónak születtem, és kedvezőbb körülmények közt többet is alkothattam volna a nyelvészetben, stilisztikában. Te nem tudhatsz róla, de megsúgom: azért így is próbáltam használni néhány tudományágnak. Igaz, ha megjelentek is részben (!) a könyveim, nem lettem sikeres ember. Hja, a Nagy Imre 56-jához való hűségnek ára van; ezt az árat öntudatosan megfizettem. Vállalva a mellőztetést és üldöztetést. Szükségszerűen lettem már 1977-ben rokkantnyugdíjas, és csak szépségflastromként engedtek kandidálni 85-ben...

Az új rendszer „rehabilitált” – rokkantan, egy agyembólia után, aztán egy klinikai halálos infarktus után „föltámadva”, de mit érek vele. Adnak 800 Ft-tal több nyugdíjat, ez + a kandidátusi díj + a nyugdíjam = 7950,- Ft, egy krajcárral sem több. Nem fontos. Kineveznek „címzetes főiskolai tanár”-nak. Sallang. Minek. Lassan, de el nem késve el kell számolni földi itt-tartózkodásommal. A 35. éves évfordulón legalább megemlítheted a tények közt múlt időben az életemet.

Semmit sem bántam meg legfőbb döntéseimből, a klinikai halál sem csábított egy pillanatra sem rá, hogy „Istenhez hanyatló árnyék” legyek. Nincsen másom, csak az igazam tudata a kádárizmussal

szemben is, de az MDF-érával szemben is. Akkor is, ha igazsággal jelenleg sehova sem tartozhatok.

Kedves vagy, hogy „testi-lelki jó egészséget” kívánsz. Késő. Kívánj „mors bona, nihil aliud”-ot, mint Illyés kívánt magának. (Aztán ő mégis megtört... Én nem fogok.)

Írod: „tolerálni kell mások különbözőségét”. Hát csak próbálj engem még egy rövid ideig tolerálni.

Egyébként pedig neked és szeretteidnek minden igazán szükséges javakat kívánok én is (bár félek, a jókívánság még a hócipődet sem tölti meg), azt meg bocsásd meg e vén agyér-elmeszesedésnek, hogy elfelejtettem ifjúkori személyiségedet!

Szia

Gábor

*(Török Gábor dr. tanár úr levele, az
egykori Lónyai u. Református Gimnázium
diákja volt, mozgássérült)*